

JANÁČKOVA
KONZERVATOŘ

A GYMNÁZIUM
V OSTRAVĚ

I/2 – Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji čtenářské a
informační gramotnosti

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0642
Číslo materiálu	VY_12_INOVACE_ČJ34_3
Název školy	Janáčkova konzervatoř a Gymnázium v Ostravě, Československá 40, 702 00 Ostrava-Moravská Ostrava
Autor	Mgr. Tomáš Kubec
Tematický celek	Česká meziválečná literatura - Karel Čapek
Ročník	4. ročník gymnázia
Datum tvorby	23.09.2012
Anotace	Pracovní list – Bílá nemoc
Metodický pokyn	Lze použít při výuce k základnímu rozboru textu a k zopakování literární teorie
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora	

Karel Poláček

Bylo nás pět

Já se nýčko moc těším na zimu, ani se dočkat nemůžu, a každé ráno se dívám z okna, jestli už je země bílá, ale ono pořád nic. Jenom prší, z nebe visí špagáty, že by se z nich daly plést copánky, a čas je to mrzutý. Když přijdou lidi do krámu, tak říkají: „To máme počasí, co? pane Bajza,“ a tatínek praví: „Co mám dělat, když to nechce být lepší.“

Musím pořád sedět doma, a když tatínek zavře kvelb, tak mne zkouší velkou násobilku nebo vlastivědu nebo katechismus, a když se spletu, tak mne bere za ucho a praví: „Já tě naučím, ty kluku darebná,“ a ještě praví, že musím být vzdělanější než on, kdyby mně měl všechny uši utrhat. A Honza si hoví pod kamny a pořád podřimuje, nic ho nebaví, ani myši, ani ptáci, vůbec nic. Někdy hraju s Kristýnou „Človče, nezlob se“, a když vyhraje, tak se směje, až nemůže popadnout dech, když prohraje, tak se také směje, jelikož je to Káča hloupá a není s ní žádná hra.

Je mně dlouhá chvíle, jelikož mám všechny knížky přečtené, a tak jsem se skamarádil s Otakárkem Soumarem. To bylo tak. Byla u nás v krámě paní Soumarová s Otakárkem a koupila Sidol na leštění kovů a vanilku. Otakárek pravil, že by chtěl se mnou chodit a že má všechny verneovky, a paní Soumarová se mne tázala, jestli chci být Otakárkovi přítelem. Odvětil jsem: „Beze všeho, mně je to fuk!“ a ona se smála. A pravila, abych k nim přišel, tak jsem přišel a Otakárek mně půjčil „Oceánem na kře ledové“, což jest ohromné čtení, a obrázky v tom jsou ještě ohromnější.

Tatínek pravil, že je rád, když chodím k Soumarom, jelikož jsou to lepší lidi, a tím pádem se naučím dobrým způsobům, což prospívá obchodnictvu. Maminka pak mně přikázala, abych u Soumarů pořád říkal „rukulíbám“, aby bylo vidět, že jsem dobře vedený. Já jsem jí to slíbil, ale neřekl jsem „rukulíbám“ a neřekl bych to ani za pytel buráků, jelikož se stydím.

U Soumarů je to krásné jako v zámku, z jednoho pokoje jde se do druhého pokoje, z druhého do třetího a tak pořád furt a mají tam kanape, na něm barevné polštáře, taky kredenc, ve které je stříbro a zlato a hrníčky, a na podlaze mají kůži z jaguára a obrazy a vůbec všechno.

A Otakárek má hrozitánskou sílu hraček, z nichž nejlepší jest elektrická železnice, co se do ní pustí proud a ona sama jede. Tak my jezdíme elektrikou, já jsem průvodčí a křičím silným hlasem „hotovo!“ a Otakárek je řidič a pořád zvoní. Jenomže tam sedí v jednom kuse slečna a plete svetr a pořád dává na nás pozor, abysme něco nevyvedli, a pořád nás napomíná, abysme byli zticha. Až jsem se dožral a pravil: „Herdek, copak řveme?“ a ona pak pravila paní Soumarové, aby Otakárek nechytil ode mne špatné mravy. Paní Soumarová jí něco odvětila v cizím nářečí a pohladila mne po hlavě.

Vůbec je to u Soumarů dosti báječné a vždycky tam dostanu čaj s malinovou šťávou a sladké koláčky, můžu si jich vzít, kolik chci, což jest prima. Čenda Jirsák pravil, že k Otakárkovi dolezám, jelikož je bohatý, ale já jsem mu pravil: „To není vůbec praua, ty Krakonoši blbácká, a sám bys tam rád chodil.“ A taky že jo, když pak slyšel, že mně Otakárek půjčuje verneovky, tak dělal, jako by byl můj nejlepší přítel, a dolezal.

Jenomže chyba je v tom, že Otakárek musí pořád ležet a dávají mu teploměr pod pažď, aby se nenachladil, a užívá meducínu. To mne otrávil a už tam nechodím, jelikož jsem všechny verneovky přečetl.

Nyní chodím k Zilvarom do chudobince, tam je to nejohromnější, ale doma nesmím nic říct, aby neříkali řeči. Pan Zilvar ve válce, nepřítel na něho vystřelil z děla, pročež teď chodí po domech žebrat a má nohu dřevěnou. Takovou nohu bych chtěl mít a tak si ji silně přeju, že se mi v noci zdá, že chodím s dřevěnou nohou, co silně klope „klap! klap!“, a lidi vybíhají z domu a každý se diví, že mám tu dřevěnou nohu, a já jsem hrdý. Umínal jsem si, že budu hodný, a až budu hodný, tak naše poprosím, aby mně takovou nohu dali k Jěžišku, neboť pak by hoši koukali.

I)

- a) Zařaďte autora do historické etapy, literární skupiny.
- b) Literární skupinu charakterizujte.
- c) Uveďte základní autorovy biografické údaje.

II)

- a) Určete na základě ukázky literární druh a žánr, ty pak blíže popište.
- b) Kdy a za jakých okolností bylo dílo napsáno?
- c) Čím se autor inspiroval?
- d) Jak je kniha členěna?

III)

- a) Stručně popište děj.
- b) Charakterizujte hlavní postavy.
- c) Jak se podepsal věk vypravěče na jeho jazykovém projevu? Uveďte konkrétní příklady z **ukázky**.
- d) Charakterizujte jazyk díla - podložte citacemi z ukázky:

nářečí -

germanismy -

hyperkorektní výrazy -

vulgarismy -

nespisovná slova -

- e) Charakterizujte větnou stavbu v **ukázkách**.

- f) Jaké adaptace díla znáte?

Použitá literatura:

POLÁČEK, K.: *Bylo nás pět*. Praha: Československý spisovatel, 1984.